
ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ ΑΓΟΡΩΝ: ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

*Δρ. Νίκος Βασιλάκος
Πρόεδρος της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας*

1. Εισαγωγή

Χωρίς αμφιβολία, η ενοποίηση των Ευρωπαϊκών ενεργειακών αγορών αποτελεί σήμερα ένα ιδιαίτερα κρίσιμο και επίκαιρο ζήτημα, ένα κομβικό ζητούμενο για ολόκληρη την Ευρώπη, η αποτελεσματική υλοποίηση του οποίου θα συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής οικονομίας και βιομηχανίας, αφού θα επιτρέψει την παροχή πρόσβασης σε πόρους παραγωγής ενέργειας χαμηλού κόστους σε όλους τους Ευρωπαίους πολίτες, ελαχιστοποιώντας έτσι το ενεργειακό κόστος παραγωγής και μεγιστοποιώντας το κοινωνικό του πλεόνασμα.

Σύμφωνα με τις μελέτες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στον ηλεκτρισμό και μόνο, οι Ευρωπαίοι καταναλωτές μπορούν να εξοικονομήσουν 13 δισεκατομμύρια ευρώ το χρόνο, εάν τους δοθεί η δυνατότητα να επωφεληθούν από φθηνότερες προσφορές παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, αντισταθμίζοντας τις αυξημένες τιμές σε άλλες περιοχές. Εξίσου σημαντικά θα είναι τα οφέλη και για την Ευρωπαϊκή βιομηχανία, η οποία λειτουργεί στο πλαίσιο μιας παγκοσμιοποιημένης αγοράς και απαιτεί ανταγωνιστικές τιμές ενέργειας προκειμένου, πρώτον να επιβιώσει και, δεύτερον, να αναπτυχθεί. Πολλές μελέτες δείχνουν ότι η Ευρώπη έχει σημαντικότερο πρόβλημα ανταγωνιστικότητας στη βιομηχανική παραγωγή, σε σύγκριση με τη Βόρεια Αμερική και τις Ασιατικές χώρες. Τέλος, ας μην ξεχνάμε ότι η ενοποιημένη αγορά ενέργειας αποτελεί θεμελιώδη λίθο προκειμένου η Ευρώπη να υλοποιήσει και τους στόχους της για χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, με τη μέγιστη δυνατή ενσωμάτωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στα Ευρωπαϊκά ενεργειακά συστήματα, με ασφαλή όμως και αποδοτικό τρόπο.

2. Ηλεκτρική ενέργεια

Ξεκινώντας με τον τομέα του ηλεκτρισμού, αξίζει να σημειώσω ότι τα τελευταία 25 χρόνια, χονδρεμπορικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας έχουν αναπτυχθεί σε όλες τις χώρες της Ευρώπης, προκειμένου να εξυπηρετήσουν την ανταγωνιστική λειτουργία της βιομηχανίας ηλεκτρισμού και να προσφέρουν υπηρεσίες και προϊόντα σε προσιτές τιμές στους Ευρωπαίους καταναλωτές. Ανεξάρτητα από τη συγκεκριμένη δομή και οργάνωση της απελευθερωμένης αγοράς κάθε Ευρωπαϊκής χώρας, η ενέργεια και οι εφεδρείες αποτελούν προϊόν διαπραγμάτευσης σε διάφορα χρονικά επίπεδα, από το μακροπρόθεσμο επίπεδο έως και τον πραγματικό χρόνο. Συναντώνται, λοιπόν, γενικές κατηγορίες αγορών και μηχανισμών, όπως είναι οι μεσο-μακροπρόθεσμες προθεσμιακές αγορές (forward markets) και οι αγορές διμερών συμβάσεων (bilateral OTC markets), οι ημερήσιες αγορές (day-ahead markets), οι ενδο-ημερήσιες αγορές (intra-day markets), οι αγορές εφεδρειών (reserve markets), οι αγορές εξισορρόπησης ενέργειας ή

πραγματικού χρόνου (balancing ή real-time markets), και οι μηχανισμοί εκκαθάρισης αποκλίσεων παραγωγής-ζήτησης (imbalance settlement mechanisms).

Η χρονική αλληλουχία και αλληλεπίδραση όλων αυτών των επί μέρους αγορών και μηχανισμών διαμορφώνεται πλέον, στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες, στο πλαίσιο του επονομαζόμενου **Μοντέλου Στόχος (Target Model)** για την ενιαία αγορά ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη. Το μοντέλο αυτό αντανακλά τη λογική και τα αναμενόμενα πλεονεκτήματα της σύζευξης των ηλεκτρικών αγορών, θέτει τις προδιαγραφές για την ανάπτυξη ενός κοινού μοντέλου αγοράς στην Ευρώπη, και αποτελεί το απαύγασμα μίας πολυετούς συνεχιζόμενης εργασίας, στην οποία συμμετέχουν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο Οργανισμός για τη Συνεργασία των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER), το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Ρυθμιστών Ενέργειας (CEER), οι εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές Ενέργειας, οι Διαχειριστές των Συστημάτων και άλλα εμπλεκόμενα μέρη. Ουσιαστικά, το Μοντέλο Στόχος καθορίζει τις ελάχιστες απαιτήσεις για μία κοινή αρχιτεκτονική των εθνικών αγορών ανά την Ευρώπη, αναφορικά με κάθε χρονικό επίπεδο (προθεσμιακή αγορά, ημερήσια και ενδο-ημερήσια αγορά, καθώς και αγορά εφεδρειών και εξισορρόπησης ενέργειας), και προδιαγράφει μία συντονισμένη προσέγγιση για την κατανομή της μεταφορικής ικανότητας στις διασυνδέσεις.

Στην Ελλάδα, η αναδιοργάνωση της εγχώριας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας σύμφωνα με το Target Model, την οποία σχεδίασε το 2012 και υλοποιεί σταδιακά η ΡΑΕ, έχει σκοπό αφ' ενός την ενσωμάτωση της αγοράς αυτής στην υπό διαμόρφωση ενιαία ευρωπαϊκή αγορά που περιέγραψα προηγουμένως, αφ' ετέρου την ανάπτυξη των κατάλληλων εκείνων μηχανισμών και επί μέρους αγορών σε εθνικό επίπεδο, που θα επιτρέψουν μακροπρόθεσμα την αποδοτικότερη λειτουργία της, με την ενεργό συμμετοχή περισσότερων παικτών. Παικτών που θα διαθέτουν επαρκή εργαλεία για να διαχειριστούν αποτελεσματικά τη συμμετοχή και δραστηριοποίησή τους στο σύνολο των επί μέρους αγορών του ηλεκτρικού τομέα, σε επίπεδο χονδρεμπορικής και λιανικής αγοράς. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να διαφυλάσσεται, ως κόρη οφθαλμού, η αναγκαία ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού της χώρας, τόσο σε φυσικό επίπεδο, όσο και σε οικονομικό, και να διαμορφώνονται τιμές που να είναι προσιτές στον τελικό καταναλωτή.

Προς την κατεύθυνση αυτή, ένα πραγματικά πολύ σημαντικό βήμα μπροστά είναι η πρόσφατη ολοκλήρωση και θέση σε δημόσια διαβούλευση του έργου με τίτλο **«Βασικές Αρχές Σχεδιασμού και Χρονοδιάγραμμα Ενεργειών για την Προσαρμογή της Εγχώριας Αγοράς Ηλεκτρισμού στις Απαιτήσεις του Target Model»**. Το έργο αυτό σχεδιάστηκε, ανατέθηκε και συντονίστηκε από κοινού από τους τρεις (3) θεσμικούς φορείς της αγοράς, τη ΡΑΕ, τον ΑΔΜΗΕ και το ΛΑΓΗΕ, στο πλαίσιο της μόνιμης τριμερούς Ομάδας Εργασίας που λειτουργεί από τις αρχές του 2013 για το Target Model. Το συγκεκριμένο έργο επικαιροποιεί και εξειδικεύει τα αποτελέσματα αντίστοιχης προμελέτης, την οποία η ΡΑΕ και ο ΑΔΜΗΕ είχαν εκπονήσει από κοινού και δημοσιοποιήσει τον Οκτώβριο του 2012. Αλλά και η προμελέτη εκείνη είχε βασιστεί σε δύο προγενέστερα, κομβικής σημασίας, κείμενα: αφ' ενός στις θεσμικές προτάσεις που η ΡΑΕ είχε υποβάλει στην Πολιτεία τον Ιούλιο του 2010, για τη λήψη μιας πρώτης δέσμης μέτρων αναδιοργάνωσης της εγχώριας αγοράς

ηλεκτρισμού, αφ' ετέρου στο στρατηγικό κείμενο αναφοράς με τίτλο «Αρχές αναδιάρθρωσης της εγχώριας χονδρεμπορικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας», το οποίο εκπόνησε και δημοσιοποίησε στη συνέχεια η ΡΑΕ, το Δεκέμβριο του 2011. Το τελικό παραδοτέο του σημερινού, πραγματικά σημαντικού, έργου, το οποίο ανέλαβε να υλοποιήσει η διεθνής εταιρεία συμβούλων Ecco International σε συνεργασία με το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, παρουσιάζει, εμπειριστατωμένα και με αναλυτική τεκμηρίωση, ένα ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης/Οδηγό, μέσω του οποίου οι τρεις θεσμικοί φορείς θα λάβουν όλα εκείνα τα απαραίτητα μέτρα, δράσεις και πρωτοβουλίες, ο καθένας στον τομέα ευθύνης του, αλλά και οι τρεις μαζί συνεργατικά, για την πλήρη, ομαλή και αποδοτική προσαρμογή, μέσα στη διετία 2015-2016, της εγχώριας αγοράς ηλεκτρισμού στις απαιτήσεις του Μοντέλου Στόχος. Για πρώτη φορά στη χώρα μας, υπάρχει πλέον ένας αναλυτικότερος Οδικός Χάρτης (ένας λεπτομερής «μπούσουλας» θα έλεγα), συγκεκριμένων ενεργειών και χρονοδιαγραμμάτων, νομοθετικών και ρυθμιστικών μέτρων, ανάπτυξης επί μέρους μηχανισμών και διακριτών αγορών, για τη μετάβαση και αποτελεσματική ένταξη της ελληνικής ενεργειακής αγοράς στην ενιαία Ευρωπαϊκή αγορά.

Από το βήμα αυτό, προσκαλώ όλους ανεξαιρέτως τους συμμετέχοντες στην εγχώρια ενεργειακή αγορά να συμμετάσχουν ουσιαστικά και να συμβάλλουν παραγωγικά στη δημόσια διαβούλευση που έχει ξεκινήσει και συνεχίζεται επί του παραπάνω έργου, μια διαβούλευση που η ίδια η ΔΕΗ χαρακτήρισε σε πρόσφατο έγγραφό της προς τη ΡΑΕ ως μία «...από τις πλέον σημαντικές των τελευταίων ετών για τη διαμόρφωση της αγοράς ηλεκτρισμού στην Ελλάδα στα επόμενα χρόνια». Η τεράστια επιτυχία της πρώτης ενημερωτικής ημερίδας που διοργάνωσαν οι τρεις θεσμικοί φορείς την περασμένη Παρασκευή (θα ακολουθήσουν, προφανώς, και άλλες), τόσο σε αριθμό συμμετεχόντων, όσο και σε εντατικό και γόνιμο διάλογο «εφ' όλης της ύλης», καταδεικνύει ότι η αγορά ανταποκρίνεται, θετικά και δημιουργικά, στο δρόμο που ανοίξαμε.

Παράλληλα με το κύριο έργο της αναδιοργάνωσης της εγχώριας αγοράς ηλεκτρισμού σύμφωνα με το Μοντέλο Στόχος, η ΡΑΕ αναπτύσσει και εφαρμόζει, ήδη από το 2013, ειδικά ρυθμιστικά μέτρα, με αυστηρά καθορισμένο (μεταβατικό) χρονικό ορίζοντα, ώστε να δημιουργηθούν συνθήκες ανταγωνίσιμης αγοράς (contestable market) στη χώρα μας, και να διαμορφωθούν οι μακροχρόνιες εκείνες συνθήκες που θα επιτρέψουν: α) την αποτελεσματική συμμετοχή περισσότερων παικτών στην εγχώρια αγορά, β) επαρκείς εναλλακτικές και συμφέρουσες επιλογές για τον Έλληνα καταναλωτή, και γ) αποδοτικότερη συμμετοχή της χώρας μας στην ενιαία αγορά που σταδιακά διαμορφώνεται σε περιφερειακό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Τα μέτρα αυτά της ΡΑΕ σχετίζονται τόσο με τη διασφάλιση, μακροπρόθεσμα, επαρκούς ισχύος, υπό τις τρέχουσες ρευστές και αβέβαιες συνθήκες της διεθνούς αγοράς, όσο και με τη δραστηριοποίηση προμηθευτών με ισότιμη πρόσβαση σε ιστορικούς εγχώριους ενεργειακούς πόρους, όπως είναι οι λιγνίτες και τα νερά. Τα μέτρα αυτά πρέπει να συγχρονιστούν, με αποτελεσματικό τρόπο, με την ευρύτερη αναδιοργάνωση της εγχώριας αγοράς προς το Μοντέλο Στόχος, βοηθώντας, κατά τα πρώτα στάδια λειτουργίας της, στην αντιμετώπιση των υφιστάμενων δομικών προβλημάτων και στρεβλώσεων.

Στο πλαίσιο αυτό, τα ειδικά ρυθμιστικά μέτρα που έλαβε η ΡΑΕ τον Ιούλιο του 2013 (Αποφάσεις 338 & 339/2013), μετά από στενή συνεργασία και σύμφωνη γνώμη, τόσο του ΥΠΕΚΑ, όσο και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, είχαν ως κεντρικό στόχο τη μείωση του σταθμισμένου κόστους παραγωγής του Συστήματος, μέσω της υποκατάστασης σημαντικού τμήματος της ηλεκτροπαραγωγής από φυσικό αέριο με εγχώρια λιγνιτική παραγωγή. Τα ειδικά αυτά ρυθμιστικά μέτρα που περιλαμβάνουν: α) την πλήρη κατάργηση του Μηχανισμού Ανάκτησης Μεταβλητού Κόστους (ΜΑΜΚ), β) την κατάργηση του Κανόνα του 30%, και γ) τη συνολική αναδιάρθρωση του Μηχανισμού Διασφάλισης Επαρκούς Ισχύος (ΜΔΕΙ), δεν αίρουν άμεσα τις υφιστάμενες στρεβλώσεις της αγοράς, μετριάζουν όμως σημαντικά τον όποιο αρνητικό αντίκτυπο τους, αλλά ταυτόχρονα παρέχουν και τον αναγκαίο χρόνο για την ανάπτυξη και εφαρμογή νέων μηχανισμών και μέτρων, τα οποία σταδιακά θα επιτρέψουν τη διαμόρφωση συνθηκών υγιούς και ισότιμου ανταγωνισμού.

Τα μέτρα αυτά της ΡΑΕ, αφορούν μικρή μεταβατική περίοδο, συνολικά 1-1¹/₂ έτος, ώσπου οι νέοι μηχανισμοί και μέτρα που έχουν προταθεί στην Πολιτεία από τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, και αφορούν ιδίως την πρόσβαση τρίτων στη λιγνιτική και υδροηλεκτρική παραγωγή (μέσω δημοπρασιών τύπου ΝΟΜΕ), να τα υποκαταστήσουν. Τα μέτρα αυτά της ΡΑΕ στοχεύουν αφ' ενός στη διατήρηση μιας σχετικής οικονομικής ισορροπίας μεταξύ των συμμετεχόντων στην εγχώρια αγορά, αφ' ετέρου στο να επιτρέψουν τη συνέχιση της διαθεσιμότητας των υφιστάμενων υποδομών ηλεκτροπαραγωγής, έτσι ώστε αυτές να είναι εν τοις πράγμασι διαθέσιμες στις νέες συνθήκες που θα διαμορφωθούν, τόσο στην εγχώρια όσο και στη διεθνή ενεργειακή σκηνή. Οι παράγοντες αβεβαιότητας που επικρατούν σήμερα στις ενεργειακές αγορές είναι καθοριστικοί, και επιβάλλουν οι όποιες ρυθμιστικές αποφάσεις να λαμβάνουν υπ' όψη τους το ενδεχόμενο σημαντικών και απότομων μεταβολών στις επικρατούσες συνθήκες.

Τα απολογιστικά στοιχεία λειτουργίας της εγχώριας αγοράς ηλεκτρισμού, για το πρώτο έτος πλήρους εφαρμογής των μεταβατικών μέτρων της ΡΑΕ (Αύγουστος 2013-Αύγουστος 2014), δείχνουν, με τον πιο σαφή και ποσοτικά μετρήσιμο τρόπο, ότι ο στόχος της Αρχής που αφορούσε τη μείωση, συνολικά, του σταθμισμένου κόστους παραγωγής του Συστήματος, επιτεύχθηκε.

Συγκεκριμένα, στο χρονικό αυτό διάστημα (Αύγουστος 2013-Αύγουστος 2014), η παραγωγή από τους πέντε (5) σταθμούς φυσικού αερίου συνδυασμένου κύκλου που λειτουργούν οι ιδιώτες παραγωγοί, ήταν χαμηλότερη κατά 58% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο Αυγούστου 2012-Αυγούστου 2013. Αυτό μεταφράζεται σε μείωση εξόδων της ΔΕΗ για αγορές ηλεκτρικής ενέργειας από τρίτους παραγωγούς κατά περίπου 604 εκατ. € (493 εκατ. € από το μεταβλητό κόστος, 79 εκατ. € από το περιθώριο ΜΑΜΚ και 32 εκατ. € από τον ΕΦΚ). Ακόμη και αν συνυπολογίσει κανείς την επίδραση από την αύξηση, από την 1^η.08.2013, των ΑΔΙ των ευέλικτων μονάδων φυσικού αερίου, προκύπτει ότι η μεταβολή του μίγματος παραγωγής των θερμικών μονάδων και η κατάργηση τόσο του περιθωρίου του 10% όσο και του κανόνα του 30%, οδήγησαν συνολικά σε εξοικονόμηση μεταβλητού κόστους για το Σύστημα ύψους 285 εκατ. € σε ένα χρόνο. Αν

αφαιρεθεί και το τμήμα της εν λόγω εξοικονόμησης που οφείλεται στη μείωση της παραγωγής των θερμικών μονάδων, προκύπτει ένα καθαρό διαφορικό όφελος για τη χρονική περίοδο **Αύγουστος 2013-Αύγουστος 2014** περίπου **110 εκατ. €**. Στο ποσό αυτό πρέπει να προστεθούν και άλλα **100** περίπου εκατ. €/έτος από την πλήρη πλέον κατάργηση του ΜΑΜΚ, από την **01.07.2014**. Τέλος, εάν καταργηθεί και ο ΕΦΚ στο φυσικό αέριο που χρησιμοποιείται στην παραγωγή της (**δραματικά υπερφορολογημένης**) ηλεκτρικής ενέργειας, πράγμα που αποτελεί πάγια θέση και αίτημα της ΡΑΕ ήδη από το 2011, τότε θα υπάρξει μία επιπλέον εξοικονόμηση περίπου **100** εκατ. € κατά το εν λόγω χρονικό διάστημα. Δηλαδή, μιλάμε συνολικά για εξοικονόμηση πόρων πάνω από **300** εκατ. €/έτος για το εθνικό Σύστημα.

Λίγα λόγια τώρα για τη συνολική αναδιάρθρωση του Μηχανισμού Διασφάλισης Επαρκούς Ισχύος (ΜΔΕΙ), που βρίσκεται σε εξέλιξη από τη ΡΑΕ, στο πλαίσιο και της σχετικής δημόσιας διαβούλευσης που ολοκληρώθηκε πρόσφατα. Με βάση τις παρατηρήσεις, σχόλια και προτάσεις που διατυπώθηκαν από τους πολυάριθμους συμμετέχοντες στη διαβούλευση, αλλά και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και σε στενή και αποδοτική, όπως πάντα, συνεργασία με το αρμόδιο Υπουργείο ΠΕΚΑ, η ΡΑΕ προχωρεί πλέον στη διαμόρφωση και ποσοτικοποίηση της τελικής της πρότασης, την οποία και θα παρουσιάσει στα τέλη Νοεμβρίου, σε νέα δημόσια διαβούλευση. Χωρίς να μπω στις λεπτομέρειες της -υπό διαμόρφωση- τελικής αυτής πρότασης, επισημαίνω μόνο ότι θα στηριχθεί σε τρεις (3) βασικούς άξονες:

- Τη δραστική (πάνω από 50%) μείωση του πυλώνα της διαθεσιμότητας ισχύος και της τιμής των αντίστοιχων ΑΔΙ, με ισότιμη συμμετοχή στον πυλώνα αυτό όλων των κατανεμόμενων μονάδων, ανεξαρτήτως τεχνολογίας.
- Την ενσωμάτωση, μέσω κατάλληλου αλγόριθμου, των υδροηλεκτρικών μονάδων στον πυλώνα της ευελιξίας ισχύος.
- Τη μείωση, κατά τουλάχιστον 20-30% σε σχέση με σήμερα, του συνολικού κόστους του αναμορφωμένου Μηχανισμού Διασφάλισης Επαρκούς Ισχύος (ΜΔΕΙ) για το εθνικό Σύστημα.

Τέλος, λίγα λόγια και για το ΝΟΜΕ. Μετά από τέσσερα ολόκληρα χρόνια προσπαθειών της ΡΑΕ, από τον Ιούλιο του 2010 μέχρι σήμερα, με μια μακρά σειρά προτάσεων, μελετών, εξειδικεύσεων και συνεχών δημόσιων διαβουλεύσεων της Αρχής, το σύνολο της εγχώριας ενεργειακής αγοράς (αρμόδια υπουργεία, θεσμικοί φορείς, συμμετέχοντες στην αγορά αυτή), έχει πλέον πεισθεί ότι οι δημοπρασίες προθεσμιακών προϊόντων λιγνιτικής και υδροηλεκτρικής παραγωγής αποτελούν τη μοναδική, βραχυμεσοπρόθεσμα, λύση για το άμεσο και ουσιαστικό άνοιγμα της λιανικής αγοράς στον ανταγωνισμό, προς όφελος της εθνικής οικονομίας και του Έλληνα καταναλωτή. Οποιαδήποτε άλλη λύση παρουσιάζει είτε μακρό χρονικό ορίζοντα υλοποίησης, είτε/και μεγάλες αβεβαιότητες ως προς την τελική της έκβαση, αλλά και την αποτελεσματικότητα εφαρμογής της στην πράξη. Το συναφές με το ΝΟΜΕ, δύσβατο και ανηφορικό, έργο της ΡΑΕ φθάνει πλέον στο τέλος του. Σε λίγες μέρες, τα αρμόδια πολιτειακά και ευρωπαϊκά όργανα θα έχουν στα χέρια τους

μια ολοκληρωμένη και βελτιστοποιημένη πρόταση για τις δημοπρασίες τύπου NOME. Με βάση την πρόταση αυτή, τα συγκεκριμένα θεσμικά όργανα θα κληθούν να αναλάβουν πλέον, εξ ολοκλήρου, την περαιτέρω διαδικασία διαπραγμάτευσης, έγκρισης, νομοθέτησης και υλοποίησης του εν λόγω μηχανισμού.

3. Φυσικό αέριο

Έρχομαι τώρα στον τομέα του φυσικού αερίου. Να σημειώσω, κατ' αρχήν, ότι το Μοντέλο Στόχος για το αέριο (Gas Target Model, GTM) προδιαγράφει βασικά το ρυθμιστικό πλαίσιο που είναι αναγκαίο για την υλοποίηση μιας βιώσιμης, ενιαίας και ανταγωνιστικής, αγοράς φυσικού αερίου στην Ευρώπη, με στόχο αφ' ενός την προστασία και ενδυνάμωση της ισχύος των Ευρωπαίων καταναλωτών, αφ' ετέρου τη διαφύλαξη της ασφάλειας τροφοδοσίας της Ευρώπης με φυσικό αέριο. Πιο συγκεκριμένα, το Gas Target Model επιχειρεί να συνδέσει τα θέματα πρόσβασης στις υποδομές με τις απαιτήσεις και τις ανάγκες των υφιστάμενων χονδρεμπορικών αγορών, καθώς και με δράσεις για την ανάπτυξη νέων αγορών και νέων υποδομών. Με απλά λόγια, το ρυθμιστικό πλαίσιο που προδιαγράφεται από το Μοντέλο Στόχος για το αέριο εστιάζει στη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας λειτουργίας της Ευρωπαϊκής χονδρεμπορικής αγοράς αερίου, μέσω αφ' ενός της προώθησης και υλοποίησης αποδοτικών επενδύσεων στις υποδομές, αφ' ετέρου της εφαρμογής κατάλληλων ρυθμιστικών κανόνων, έτσι ώστε να είναι δυνατή η εμπορική ή/και φυσική μεταφορά του αερίου οπουδήποτε μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, για την ικανοποίηση της ζήτησης.

Το Gas Target Model, όπως προτάθηκε από το Συμβούλιο των Ευρωπαίων Ρυθμιστών Ενέργειας (CEER) το 2011, προδιαγράφει την Ευρωπαϊκή ανταγωνιστική αγορά αερίου ως μια αγορά αποτελούμενη από ζώνες. Το μέγεθος κάθε ζώνης δεν καθορίζεται από γεωγραφικά όρια κρατών (ή και περιοχών), αλλά από τις υφιστάμενες (ή και τις προγραμματιζόμενες) διασυνδέσεις. Κάθε ζώνη διαθέτει είσοδο/έξοδο και εικονικό κόμβο διαπραγμάτευσης ποσοτήτων φυσικού αερίου. Ανταγωνισμός επιτυγχάνεται εφ' όσον υπάρχει σχετική ρευστότητα στους κόμβους. Η ενιαία αγορά εξυπηρετείται από την αποτελεσματική χρήση των υποδομών, οι οποίες επιτρέπουν στους παίκτες/προμηθευτές να μεταφέρουν και να εμπορεύονται φυσικό αέριο μεταξύ των ζωνών, ανάλογα με τη ζήτηση και τις τιμές που διαμορφώνονται στους κόμβους. Για την υλοποίηση του Gas Target Model προτείνονται από το CEER τρεις (3) κύριες δράσεις:

1. Η συνεργασία Ρυθμιστών, Διαχειριστών και συμμετεχόντων στην αγορά για την ανάπτυξη χονδρεμπορικών αγορών ή, εφ' όσον αυτές ήδη υφίστανται, για την ενδυνάμωση της ρευστότητάς τους και την, κατά το δυνατόν, ενοποίηση τυχόν εθνικών αγορών σε περιφερειακό επίπεδο. Επομένως, το Gas Target Model προβλέπει, ή μάλλον επιτάσσει, τη δημιουργία χρηματιστηρίου φυσικού αερίου και τη συνεργασία μεταξύ χωρών που έχουν κοινές διασυνδέσεις και, τελικά, ανήκουν σε κοινή γεωγραφική περιφέρεια.

2. Η συνεργασία Ρυθμιστών, Διαχειριστών και συμμετεχόντων στην αγορά προκειμένου να εφαρμοστούν, σε γενικευμένη πλέον κλίμακα, οι διατάξεις της Τρίτης Ενεργειακής Δέσμης που αφορούν τη διαχείριση της συμβατικής συμφόρησης και την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Κώδικα για τη διάθεση δυναμικότητας στις διασυνδέσεις, τουλάχιστον μεταξύ Κρατών-Μελών και, ει δυνατόν, ενωρίτερα από το καθορισμένο χρονοδιάγραμμα. Πρακτικά, η δράση αυτή σημαίνει τη λήψη μέτρων για τη μεγιστοποίηση της χρήσης της υφιστάμενης δυναμικότητας.
3. Η ανάπτυξη ρυθμιστικού πλαισίου που αφορά νέες υποδομές αερίου ή υποδομές οι οποίες - όπως τεκμηριώνεται από τα αιτήματα ενδιαφερομένων- χρήζουν σημαντική αναβάθμιση, προκειμένου να επαυξήσουν τη δυναμικότητά τους.

Τους τελευταίους μήνες, το Gas Target Model τελεί υπό αναθεώρηση από τον ACER, προκειμένου να ληφθεί υπ' όψη η εμπειρία που έχουν ήδη αποκτήσει οι εθνικοί Ρυθμιστές και Διαχειριστές από την εφαρμογή των μηχανισμών διαχείρισης της συμφόρησης και την πιλοτική εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Κώδικα για τη διάθεση δυναμικότητας σε υφιστάμενες υποδομές. Η νέα έκδοση του Μοντέλου Στόχος για το αέριο αναμένεται να ολοκληρωθεί στις αρχές του 2015, και η αναθεώρησή του αφορά: α) την ανάπτυξη κανόνων σχετικά με τη λειτουργική/διαδικαστική σύνδεση των αγορών αερίου και ηλεκτρισμού, ικανοποιώντας έτσι ένα πάγιο αίτημα των συμμετεχόντων στην αγορά ηλεκτρισμού, για τη διασφάλιση της μέγιστης δυνατής χρήσης/εκμετάλλευσης των συνεργιών των δύο αγορών, και β) την αναθεώρηση των ποσοτικών δεικτών που έχουν εισαχθεί για το χαρακτηρισμό της λειτουργίας και της ρευστότητας μιας χονδρεμπορικής αγοράς φυσικού αερίου. Στους δείκτες αυτούς, η έμφαση δίνεται στα χρηματιστηριακά προϊόντα που διατίθενται ήδη, ή θα διατίθενται, στους κόμβους, ενώ πλέον απομακρύνονται και οι περιοριστικοί όροι της πρώτης έκδοσης του Gas Target Model, όπως για παράδειγμα το ελάχιστο όριο κατανάλωσης αερίου σε μία ζώνη.

Αν θέλαμε να περιγράψουμε συνοπτικά το Μοντέλο Στόχος για το αέριο με έξι (6) φράσεις-κλειδιά, έξι κεντρικούς άξονες αναφοράς, αυτοί θα ήταν οι ακόλουθοι: (1) υποδομές, με την έννοια της ανάπτυξης νέων διασυνδέσεων, (2) διαφανείς ρυθμιστικοί κανόνες και πλήρης εφαρμογή των Ευρωπαϊκών Κωδίκων για τη βελτιστοποίηση της πρόσβασης στις υφιστάμενες και στις νέες υποδομές, (3) ασφάλεια τροφοδοσίας σε αέριο, (4) λειτουργία κόμβων διαπραγμάτευσης, (5) ανταγωνιστικότητα στη λιανική αγορά, και (6) νέες χρήσεις για το φυσικό αέριο.

Που βρίσκεται η Ελλάδα και ποιες είναι οι ενέργειες της ΡΑΕ ως προς τα παραπάνω ;

- 1) Ο πρώτος άξονας του Μοντέλου Στόχος για το αέριο αφορά τις υποδομές. Ξεκινώντας με τις νέες υποδομές που ενδιαφέρουν τη χώρα μας, σημειώνω ότι ο αγωγός TAP, όχι μόνο θα διασφαλίσει μία εναλλακτική πηγή τροφοδοσίας, αλλά θα συνδέσει, σε φυσικό επίπεδο, την Ελληνική αγορά αερίου με την αντίστοιχη αγορά της Ιταλίας. Η πολύ σημαντική κοινή απόφαση των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας Ελλάδας, Ιταλίας και Αλβανίας το 2013, με την

οποία τέθηκαν αναλυτικοί όροι πρόσβασης στον αγωγό TAP, προβλέπει επιπλέον τη δυνατότητα της εμπορικής μεταφοράς φυσικού αερίου από την Ιταλία (και, επομένως, από οποιοδήποτε κόμβο διαπραγματεύσεως στην Ευρώπη), με κόστος μεταφοράς μόλις 5% του κόστους μεταφοράς της κατεύθυνσης της κύριας ροής, από Ελλάδα προς Ιταλία. Η διαθέσιμη δυναμικότητα της εμπορικής αναστροφής ροής από την Ιταλία είναι τουλάχιστον τριπλάσια της ετήσιας κατανάλωσης της ελληνικής αγοράς, όχι μόνο τώρα -εν μέσω κρίσης και χαμηλής ζήτησης- αλλά και στο μέλλον. Είναι προφανές ότι η πρόβλεψη αυτή ανοίγει τεράστιες δυνατότητες για την ανάπτυξη ρευστότητας, αλλά και για την ανάπτυξη της ίδιας της ελληνικής χονδρεμπορικής αγοράς φυσικού αερίου.

Επιπρόσθετα, το καλοκαίρι του 2014, και κατόπιν της από κοινού έγκρισης από τη ΡΑΕ και την αντίστοιχη Βουλγαρική Ρυθμιστική Αρχή, των όρων της πρόσκλησης για δέσμευση δυναμικότητας στον αγωγό IGB, διεξήχθη η δεύτερη, δεσμευτική φάση της υποβολής προσφορών. Οι δύο Ρυθμιστές αναμένουν επίσημη ενημέρωση σχετικά με τις αιτήσεις δέσμευσης δυναμικότητας που υπεβλήθησαν, καθώς και την πρόταση της εταιρείας IGB, η οποία προωθεί το εν λόγω έργο, για τις μελλοντικές της ενέργειες. Με τον αγωγό IGB υλοποιείται μία επιπλέον διασύνδεση της Ελλάδας με τη Βουλγαρία και δίνεται η δυνατότητα φυσικής ροής από Ελλάδα προς Βουλγαρία σε μόνιμη βάση, για δυναμικότητα από 3 έως 5 δισεκατ. κυβικά μέτρα το χρόνο.

Να σημειώσω, πάντως, στο σημείο αυτό, ότι ήδη σήμερα, υφίστανται σημαντικότερες δυνατότητες ανάπτυξης της αγοράς φυσικού αερίου Ελλάδας-Βουλγαρίας με τις υπάρχουσες υποδομές. Ως αποτέλεσμα της συντονισμένης συνεργασίας μεταξύ ΡΑΕ και ΔΕΣΦΑ, ήδη από το Νοέμβριο του 2013, ο Κώδικας Διαχείρισης του Ελληνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου εμπεριέχει ολοκληρωμένες ρυθμίσεις για την υλοποίηση εμπορικής ροής από Ελλάδα προς Βουλγαρία. Στην ίδια έκδοση του Κώδικα, ενσωματώθηκε και το σύνολο των προβλεπόμενων από την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία ρυθμίσεων για τη διαχείριση συμφόρησης στις διασυνδέσεις, γεγονός που αναγνωρίστηκε με πολύ θετικό τρόπο και στη σχετική έκθεση του ACER, η οποία παρουσιάστηκε στο Φόρουμ της Μαδρίτης μόλις πριν ένα μήνα. Η πρόσφατη ολοκλήρωση των τεχνικών έργων στο μετρητικό σταθμό του Σιδηροκάστρου από το ΔΕΣΦΑ, κάνει πλέον δυνατή και τη φυσική ροή αερίου προς τη Βουλγαρία, τόσο σε περιπτώσεις διακοπής τροφοδοσίας αερίου από τη Ρωσία μέσω Ουκρανίας, όσο και σε κανονική λειτουργία.

Η ΡΑΕ υποστηρίζει με κάθε τρόπο τις σημαντικές προσπάθειες που καταβάλλονται από πλευράς ΔΕΣΦΑ, αλλά και από τη ΔΕΠΑ, για την απόκτηση πρόσβασης στο σύστημα μεταφοράς της Βουλγαρίας και έχει πλήρη γνώση των δυσχερειών και εμποδίων που δυστυχώς εγείρονται από την πλευρά του Βούλγαρου Διαχειριστή.

- 2) Ο δεύτερος άξονας του Μοντέλου Στόχος για το αέριο αφορά την υποχρέωση ενσωμάτωσης των Ευρωπαϊκών Κωδίκων Αερίου. Με την υποχρέωση αυτή ως εργαλείο, και έμμεσα ως ένα πρόσθετο μέσο πίεσης προς τη Βουλγαρική πλευρά, σχετικά με την ελεύθερη πρόσβαση

προμηθευτών στο δίκτυο της Βουλγαρίας, η ΡΑΕ κατάφερε τελικά να έλθει σε συμφωνία με τη Βουλγαρική Ρυθμιστική Αρχή, ώστε οι δύο Ρυθμιστές να δράσουν ως επισπεύδοντες προς τους αντίστοιχους Διαχειριστές, σχετικά με την ενσωμάτωση του Ευρωπαϊκού Κώδικα για τη Διαχείριση Δυναμικότητας στην Ελληνοβουλγαρική διασύνδεση. Η ενσωμάτωση του Ευρωπαϊκού αυτού Κώδικα εισάγει την υποχρέωση της από κοινού, για την Ελλάδα και τη Βουλγαρία, δημοπράτησης της διαθέσιμης δυναμικότητας στο σημείο διασύνδεσης των δύο συστημάτων μεταφοράς, τόσο κατά την κύρια κατεύθυνση (Βουλγαρία-Ελλάδα), όσο και κατά την ανάστροφη (Ελλάδα-Βουλγαρία). Ο στόχος είναι οι δύο πλευρές να είναι έτοιμες πριν από την καταληκτική ημερομηνία του Νοεμβρίου του 2015, και το εμφανές αποτέλεσμα, όπως προανέφερα, θα είναι η διασφάλιση των συνθηκών ελεύθερης πρόσβασης στο σύστημα της Βουλγαρίας. Η συμφωνία αυτή αποτυπώνεται στο επίσημο Πρόγραμμα Εργασιών της Περιφερειακής Ομάδας για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, για την περίοδο 2015-2018, το οποίο καταρτίζεται από τον ACER και αναμένεται να δημοσιευθεί ως το τέλος του έτους.

Με πρόταση της ΡΑΕ, η οποία έχει επίσης ενσωματωθεί στο εν λόγω Πρόγραμμα Εργασιών του ACER, τα κράτη που είναι Συμβαλλόμενα Μέρη της Ενεργειακής Κοινότητας, θα κληθούν πλέον να δημοσιοποιούν τα στοιχεία που αφορούν τις δηλωθείσες και πραγματικές ποσότητες φυσικού αερίου που διέρχονται από τις διασυνδέσεις μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ενεργειακής Κοινότητας, καθώς και από τις διασυνδέσεις μεταξύ των Συμβαλλομένων Μερών της Ενεργειακής Κοινότητας και τρίτων χωρών. Η σημασία της έγκαιρης συλλογής των πληροφοριών αυτών για τη διαχείριση κρίσεων είναι προφανής.

- 3) Περνώντας τώρα από το θέμα της πρόσβασης στις υφιστάμενες και νέες υποδομές, στο θέμα της διαχείρισης κρίσεων και της ασφάλειας τροφοδοσίας, που αποτελεί τον τρίτο άξονα του Μοντέλου Στόχος για το αέριο, η ΡΑΕ, ως η αρμόδια ελληνική Αρχή για την ασφάλεια της τροφοδοσίας της χώρας με φυσικό αέριο, συμμετείχε ενεργά στην εκπόνηση των STRESS TESTS, τα οποία έλαβαν χώρα με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τον Αύγουστο και το Σεπτέμβριο του 2014. Η ΡΑΕ Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκανε ιδιαίτερη μνεία στη ΡΑΕ, αφ' ενός για την έγκαιρη ολοκλήρωση του ελληνικού STRESS TEST και το εμπειριστατωμένο περιεχόμενο της ελληνικής έκθεσης, αφ' ετέρου για την άριστη συνεργασία που επιτεύχθηκε με τη βουλγαρική πλευρά. Αν και η πρόσφατη συμφωνία Ουκρανίας-Ρωσίας δείχνει να απομακρύνει, για το φετινό χειμώνα, τον κίνδυνο της διακοπής της ροής φυσικού αερίου από το Βορρά, είναι απολύτως βέβαιο ότι το θέμα της ασφάλειας εφοδιασμού θα παραμείνει στο προσκήνιο, γι' αυτό και η αξία των Ευρωπαϊκών STRESS TESTS, που θα επικαιροποιούνται σε τακτή βάση, είναι αδιαμφισβήτητη.
- 4) Ο τέταρτος άξονας του Μοντέλου Στόχος για το αέριο είναι η ενίσχυση, ή η ανάπτυξη της χονδρεμπορικής αγοράς φυσικού αερίου, όπου αυτή δεν υφίσταται. Ο Οδικός Χάρτης για τη μετάβαση στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά, όπως αυτός δημοσιοποιήθηκε πριν από μερικούς μήνες από το ΥΠΕΚΑ, προδιαγράφει ήδη συγκεκριμένες ενέργειες για την ανάπτυξη εθνικού

Εικονικού Κόμβου Διαπραγμάτευσης ποσοτήτων αερίου και προβλέπει συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα ενεργειών, με καταληκτική ημερομηνία το δεύτερο εξάμηνο του 2015. Για την υλοποίηση του Εικονικού Κόμβου Διαπραγμάτευσης (ΕΚΔ) προβλέπονται συντονισμένες ενέργειες και σχεδιασμός, τόσο από το Διαχειριστή του Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου, όσο και από τη ΡΑΕ. Περαιτέρω, και πάλι σύμφωνα με τον Οδικό αυτό Χάρτη, η ΡΑΕ, από κοινού με το ΥΠΕΚΑ, θα διαμορφώσουν πρόταση τροποποίησης της πρωτογενούς και δευτερογενούς εθνικής νομοθεσίας, προκειμένου να συσταθεί αρμόδια Αρχή για τη λειτουργία του Εικονικού αυτού Κόμβου.

Με την ανάπτυξη του Εικονικού Κόμβου θα δοθεί προφανής ευελιξία στις συναλλαγές ποσοτήτων φυσικού αερίου, πέρα από αυτές που σήμερα προκύπτουν βάση διμερών συμφωνιών. Ανάπτυξη Εικονικού Κόμβου Διαπραγμάτευσης σημαίνει, πρακτικά, τη σταδιακή μεταφορά της ευθύνης της εξισορρόπησης από το Διαχειριστή στους προμηθευτές, καθώς και την ανάπτυξη συναλλαγών με προϊόντα πιο σύνθετα από τα απλά spot, όπως για παράδειγμα προϊόντα μελλοντικής παράδοσης, τα οποία μπορούν να οδηγήσουν σε αύξηση της ρευστότητας και του ανταγωνισμού. Αξίζει να σημειωθεί ότι από το 2013, με την αμέσως προηγούμενη έκδοση του Κώδικα Διαχείρισης του Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου, έχουν ήδη εισαχθεί και χρησιμοποιούνται όλες οι αναγκαίες προβλέψεις σχετικά με τη λειτουργία Εικονικού Σημείου Δηλώσεων, το οποίο αποτελεί πρακτικά τον προπομπό για τη λειτουργία του Εικονικού Κόμβου Διαπραγμάτευσης.

Με στόχο την ενίσχυση του ανταγωνισμού και την ενδυνάμωση της ρευστότητας στην ελληνική αγορά φυσικού αερίου, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, το Νοέμβριο του 2012, κατόπιν παραπομπής σε αυτήν από τη ΡΑΕ σχετικής υπόθεσης καταγγελίας για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, θέσπισε, σε στενή συνεργασία με τη ΡΑΕ, μηχανισμό δημοπρασιών διάθεσης ποσοτήτων φυσικού αερίου από τη ΔΕΠΑ. Σύμφωνα με τους όρους της εν λόγω απόφασης, η ΔΕΠΑ δεσμεύθηκε, μεταξύ άλλων, να εφαρμόσει, από την 30^η Νοεμβρίου 2012, πρόγραμμα διάθεσης ποσοτήτων φυσικού αερίου μέσω ηλεκτρονικών δημοπρασιών στην αγορά και να προσφέρει προς πώληση συγκεκριμένη ποσότητα φυσικού αερίου σε ετήσια βάση, ίση με 10% της ποσότητας που προμήθευσε στους πελάτες της κατά το προηγούμενο έτος.

Δύο χρόνια μετά τη διενέργεια των εν λόγω δημοπρασιών από τη ΔΕΠΑ, η ΡΑΕ είχε καθοριστική συμμετοχή στη διαδικασία αξιολόγησης του μηχανισμού των δημοπρασιών, προτείνοντας μέτρα με σκοπό τη βελτίωσή του, συμπεριλαμβανομένης της υποχρεωτικής πλέον διάθεσης ποσοτήτων φυσικού αερίου από τη ΔΕΠΑ στο Εικονικό Σημείο Δηλώσεων, αρχής γενομένης από την ετήσια δημοπρασία για το 2015, η οποία θα διεξαχθεί μέσα στις επόμενες ημέρες. Με τον τρόπο αυτό, αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά η ρευστότητα στην αγορά φυσικού αερίου, πριν τη θέσπιση και θέση σε λειτουργία του Εικονικού Κόμβου Διαπραγμάτευσης.

- 5) Και για τον πέμπτο όμως άξονα του Μοντέλου Στόχος για το αέριο, την αγορά λιανικής, συντελούνται σήμερα σημαντικότερες αλλαγές στη χώρα μας, όσον αφορά τις τρεις (3) υφιστάμενες ΕΠΑ. Ειδικότερα, ο ελληνικός Οδικός Χάρτης για τη μετάβαση στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά αερίου, προβλέπει το διαχωρισμό της δραστηριότητας της προμήθειας από τη δραστηριότητα της διανομής. Επομένως, προγραμματίζεται η μετάβαση σε ένα ρυθμιζόμενο μοντέλο πρόσβασης στα δίκτυα διανομής αερίου και δίνεται η δυνατότητα σε όλους τους πελάτες των δικτύων αυτών να γίνουν επιλέγοντες, σταδιακά μέσα στην επόμενη τριετία. Όπως είναι γνωστό, το ΥΠΕΚΑ έθεσε ήδη σε δημόσια διαβούλευση σχετικό σχέδιο νόμου, το οποίο αναμένεται να κατατεθεί και να ψηφιστεί μέσα στις επόμενες εβδομάδες στην Ελληνική Βουλή, καθιστώντας πλέον ενεργό το δικαίωμα όλων των πελατών αερίου, συμπεριλαμβανομένων και των οικιακών, να ασκήσουν το δικαίωμα επιλογής προμηθευτή, όπως αυτό απορρέει από το Ευρωπαϊκό Νομοθετικό Πλαίσιο.
- 6) Ο έκτος και τελευταίος άξονας του Μοντέλου Στόχος για το αέριο, αφορά τις νέες χρήσεις του. Ο Οδικός Χάρτης για τη μετάβαση στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά, όπως έχει αναπτυχθεί από το ΥΠΕΚΑ, κάνει μία γενική αναφορά και σε δράσεις σχετικά με την προώθηση της χρήσης συμπιεσμένου φυσικού αερίου, καθώς και για εφαρμογές υγροποιημένου φυσικού αερίου. Ποιες, όμως, θα μπορούσαν να είναι ακριβώς οι δράσεις αυτές;
- α) Σε αντίθεση με πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μόνο ένα μικρό τμήμα του ελληνικού αστικού ιστού και των ελληνικών επιχειρήσεων έχουν πρόσβαση στο σύστημα μεταφοράς ή σε δίκτυα διανομής αερίου. Αντίθετα, το σύνολο της Δυτικής Ελλάδας, τμήματα της Μακεδονίας και Θράκης, μεγάλο τμήμα της Πελοποννήσου και, βεβαίως, τα νησιά μας δεν έχουν πρόσβαση στο φυσικό αέριο. Η ανάπτυξη, ανάλογα με την κατανάλωση, των λεγόμενων δορυφορικών σταθμών υγροποιημένου φυσικού αερίου, ή και σταθμών συμπιεσμένου αερίου, είναι μία λύση που θα μπορούσε να υλοποιηθεί στο άμεσο μέλλον, δεδομένων ιδίως των νέων ρυθμίσεων σχετικά τη δυνατότητα που δίνεται σε όλους τους πελάτες, υφιστάμενους και δυνητικούς, μέσα στις γεωγραφικές περιοχές των ήδη σε λειτουργία, αλλά και των υπό σύσταση, ΕΠΑ, να είναι δηλαδή επιλέγοντες, με άλλα λόγια να μπορούν να διαλέξουν τον προμηθευτή τους σε αέριο.
- β) Η στρατηγική καθαρών καυσίμων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως αυτή περιγράφεται στην πολύ πρόσφατη Οδηγία 2014/94/ΕΚ της 22^{ας} Οκτωβρίου 2014, προβλέπει την ανάπτυξη σταθμών υγροποιημένου φυσικού αερίου για τον ανεφοδιασμό πλοίων και φορτηγών, καθώς και την ανάπτυξη σταθμών συμπιεσμένου φυσικού αερίου, γενικά για τον εφοδιασμό οχημάτων. Παρά το σχετικά μακροχρόνιο ορίζοντα που θέτει η εν λόγω Οδηγία -το 2020 για την ολοκλήρωση του δικτύου σταθμών ανεφοδιασμού CNG, και το 2025 για την ολοκλήρωση του δικτύου σταθμών ανεφοδιασμού LNG- δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η εξάπλωση της χρήσης του LNG και του CNG στις μεταφορές θα αποτελέσει μία σημαντική δραστηριότητα σε Ευρωπαϊκό επίπεδο μέσα στα αμέσως επόμενα χρόνια. Η Οδηγία 2012/33/ΕΚ για την κλιμακωτή μείωση της περιεκτικότητας σε

θείο των ναυτιλιακών καυσίμων, εκτιμάται ότι θα επισπεύσει, ήδη από το 2015, τη διεύρυνση του LNG ως καυσίμου στα πλοία.

Προκειμένου όμως για την υλοποίηση τέτοιων νέων χρήσεων, ιδίως όσον αφορά το υγροποιημένο φυσικό αέριο, απαραίτητη προϋπόθεση είναι να υφίσταται ένας μεγάλης κλίμακας Τερματικός Σταθμός Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου, ο οποίος να διαθέτει την τεχνική δυνατότητα να προβαίνει στην επαναφόρτωση του αποθηκευμένου σε αυτόν LNG σε πλοία ή φορτηγά, αντί για την αεριοποίησή του.

Η ΡΑΕ, με αφορμή αιτήματα ενδιαφερομένων για την ανάπτυξη εγκαταστάσεων επαναφόρτωσης, ιδίως φορτηγών, στον Τερματικό Σταθμό Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου της Ρεβυθούσας, έχει ήδη ζητήσει από το ΔΕΣΦΑ να εκπονήσει μελέτη εναλλακτικών λύσεων, με βραχυχρόνιο ή μέσο-μακροπρόθεσμο ορίζοντα, για την κάλυψη της εξελισσόμενης ζήτησης ως προς την προσφορά υπηρεσιών επαναφόρτωσης LNG σε φορτηγά, σε πλοία ως καύσιμο, ή σε πλοία μεταφοράς LNG.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Ρυθμιστών Ενέργειας (CEER), η οποία δημοσιοποιήθηκε στο τέλος Οκτωβρίου, πάνω από το 60% των Ευρωπαϊκών σταθμών LNG διαθέτουν εγκαταστάσεις επαναφόρτωσης. Το 2013, στα 3/4 των σταθμών Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου που διαθέτουν εγκαταστάσεις επαναφόρτωσης, η ποσότητα LNG που δεν αεριοποιήθηκε, αλλά αντιθέτως φορτώθηκε σε πλοία ή φορτηγά, υπερέβη το 30% της ποσότητας που εκφορτώθηκε συνολικά, σε ορισμένες δε περιπτώσεις υπερέβη ακόμη και το 50%. Στο τέλος Οκτωβρίου δημοσιοποιήθηκε, επίσης, μελέτη του ACER σχετικά με τα ρυθμιστικά θέματα που αφορούν το σύνολο της αλυσίδας που περιλαμβάνει την επαναφόρτωση LNG από τερματικό σταθμό, ή τη συμπύεση φυσικού αερίου από δίκτυο μεταφοράς, τη μεταφορά LNG ή CNG με φορτηγά ή πλοία, την εκφόρτωση του LNG ή του CNG στο τελικό σημείο κατανάλωσης, σε πρατήριο, σε δορυφορικό σταθμό LNG, ή την έγχυσή του σε τοπικό δίκτυο διανομής.

4. Συμπέρασμα

Θα ολοκληρώσω την παρουσίασή μου με μια αισιόδοξη εκτίμηση που έχω ήδη διατυπώσει και σε προηγούμενα κείμενά μου, και η οποία προκύπτει αβίαστα από όλα όσα εξέθεσα προηγουμένως: παρά τις σοβαρές θεσμικές και δομικές στρεβλώσεις που υπονόμισαν μέχρι σήμερα την ουσιαστική απελευθέρωση της εγχώριας ενεργειακής αγοράς, παρά τις μονοπωλιακές εμμονές και τις συγκρούσεις ετερόκλητων συμφερόντων, παρά το μετέωρο βήμα της Πολιτείας, παρά τα εμπόδια που διαρκώς παρεμβάλλονται, ο εξορθολογισμός και η πραγματική, στην πράξη, απελευθέρωση της εγχώριας αγοράς ενέργειας, πρωτίστως προς όφελος του Έλληνα καταναλωτή και της εθνικής οικονομίας, θα προχωρήσει τελικά, κάτω από τη σαρωτική πίεση που ασκεί η ενοποιούμενη, με ταχύτατους πλέον ρυθμούς, ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας, μέσω της σύζευξης των εθνικών και περιφερειακών αγορών και τη θέσπιση ενιαίων υποχρεωτικών κανόνων

οργάνωσης και λειτουργίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ΡΑΕ, σε στενή και αποδοτική συνεργασία με τις αρμόδιες εθνικές αρχές (Υπουργείο ΠΕΚΑ, συναρμόδια υπουργεία, Διαχειριστές των συστημάτων μεταφοράς και διανομής, κ.α.), όσο και με τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές αρχές (την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τον ACER, το CEER, κ.α.), θα συμβάλλει αποφασιστικά, στο πλαίσιο του θεσμικού της ρόλου και των αρμοδιοτήτων της, και με βασικό οδηγό πορείας το Μοντέλο Στόχος, στην αναδιοργάνωση, ομαλή μετάβαση και αποδοτική ένταξη της ενεργειακής αγοράς της χώρας μας στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά.